

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Esitys on tärkeä edistysaskel digitalisoituvalle viranomaisasioinnille ja yhteiskunnalle. Jokaisella henkilötunnuksellisella henkilöllä olisi jatkossa mahdollisuus hyödyntää valtiovallan takaamaa digitaalista identiteettiä. Esityksen myötä saadaan julkishallinnon sähköisiin asiointipalveluihin tunnistautumisen kustannuksista hallittavia ja ennakoitavia. Kansalaisten ei jatkossa tarvitsisi enää tunnistautua julkishallinnon palveluihin liikepankkien tunnistusvälineillä, eikä käyttää niitä myöskään työtehtäviinsä sisältyvässä viranomaisasioinnissa. Hieman yllättäen esityksessä ei kuitenkaan ole käsitelty uuden digitaalisen identiteetin hyödynnettävyyttä puhelinasioinnissa, jota pidettiin esillä vielä esitystä edeltäneessä arviomuistiossa.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

Digitaalinen henkilöllisyystodistus vaikuttaa esityksen perusteella vaivattomalta tavalta tunnistautua julkishallinnon asiointipalveluihin, ja siinä on myös muita hyödyllisiä ominaisuuksia kuten tunnistautuminen käyntiasioinnissa. Digitaalinen henkilöllisyystodistus edistää myös yksityisyyden suojaa ja henkilötietojen suojaa eikä ole riippuvainen pankkiasiakkuudesta. On kuitenkin huomattava, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto on täysin vapaaehtoista ja sitä tulevat todennäköisimmin käyttämään lähinnä jo valmiiksi digikyvykkäät ja -halukkaat henkilöt. Lisäksi suurimmalla osalla tästä ryhmästä on jo käytössään pankkitunnukset ja/tai mobiilipankkipalvelut, joten erillisen viranomaisen tunnistussovelluksen hyödyt saattavat jäädä monelle varsin epäselviksi. Tämä voi toimia esteenä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotolle.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Yhdessä hetu-uudistuksen kanssa ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline on omiaan helpottamaan ulkomaalaisten sähköistä asiointia suomalaisissa viranomaispalveluissa. Kyseessä ei kuitenkaan ole vahva sähköinen tunnistusväline, joten jos tietyssä asiointissa vaaditaan vahva sähköinen tunnistautuminen (esim. koiran rekisteröinti), ulkomaalaisen on korotettava tunnistusvälineensä varmuustasoa ennen kuin sähköinen asiointi onnistuu.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että esityksessä on huomioitu myös ne väestön ryhmät, joilla ei ole käytössään älypuhelinta.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

Luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä koskeva lainsäädäntö on kirjoitettu teknologianeutraaliksi. Tunnistusvälineen on oltava "fyysinen väline". Käytännössä kai tulisi tämän lisäksi edellyttää, että tunnistusvälinettä voidaan käyttää vaivattomasti PC- ja Mac-tietokoneissa ilman erillisiä lisälaitteita.

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

Esityksessä annetaan yksilöille paljon vastuuta siitä, mitä henkilötietojaan haluaa luovuttaa erilaisen asioinnin yhteydessä. Moni ei välttämättä hahmota, mitä vaikutuksia henkilötietojen luovuttamisella ylipäänsä voi olla, eikä osaa myöskään hyödyntää tilaisuutta rajata henkilötietojensa luovuttaminen minimiin. Toisaalta herää kysymys, lisääntyykö yksilön päätösvalta tietojensa käytöstä, jos ja kun asiointipalvelua tarjoava viranomainen ja yritys voi joka tapauksessa edellyttää pakollisena tiettyjen henkilötietojen antamista asioinnin yhteydessä. Viranomaisen ei ylipäänsä tulisi käyttää suostumusta henkilötietojen käsittelyperusteena kuin erikseen lailla säädetyissä tilanteissa.

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

-

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

-

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

-

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

Jos asiakkaat innostuvat uudesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta, ehdotettu sääntely voi lisätä asiointia Ruokaviraston sähköisissä asiointipalveluissa. Viraston sähköisen asioinnin piiriin voisi tulla aiempaa laajemmin myös ulkomaalaisia.

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määrärahaveikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

Jos kehitettäisiin keskitetty kirjautumissivu, jonne kirjaututtaisiin suomi.fi-kautta, ja joka tarjoaisi käyttäjälle linkit käyttäjän asiointi- että viranomaissovelluksiin, arvio lisäkustannuksista on 200 000€.

Jos suomi.fi-tunnistus otetaan käyttöön myös Ruokaviraston omassa Pääsynhallinnassa, josta on tulevaisuudessa linkit kaikkiin käyttäjän viranomaissovelluksiin (asiointisovelluksissa suomi.fi-tunnistus on jo käytössä), kustannusarvio lienee noin 20 000-40 000€

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

-

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

Digitaalinen henkilökortti järjestelmään tunnistautumisessa parantaisi tietoturvaa. Se poistaisi muun muassa mahdollisuuden kirjautua toisen käyttäjän tunnuksilla.

Muut kommentit

-

Vuolteenaho Tiina
Ruokavirasto